СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 57. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 11 БЕРЕЗНЯ 1948. No. 57. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 11, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

$200,000 НА ПРАЦЮ КОМІСІЇ НЕАМЕРИКАНСЬКИХ ДІЯНЬ

Вашингтон, 9 березня. — Палата репрезентантів 337 голосами проти 37 ухвалила признати $200,000 на видатки комісії для Неамериканських Діянь. Є це найбільша сума, яку досі признано для цеї комісії впродовж її 10-літнього існування. Для цеї справи не потрібно ухвали сенату, отже ухвала палати є рішальна. Проти признання такої суми боролися завзято її противники, одначе при голосуванні виказалося, що вони творять дрібну меншину. Найзавзятіше боролися оба комунофільські члени Американської Партії Праці, а з республиканців лише конгресмен Джейвитс, з Ню Йорку. Головна дискусія оберталася біля справи д-ра Кондона, який є головою Бюра Стандартів і якому закидують порозуміння з совєтськими шпигами для видобуття атомової тайни. Прихильники комісії заявляли, що вони тому голосують за признання їй великих фондів, щоб можна раз дійти цілої правди, на скільки комуністи є загрозою для Америки і на скільки треба забезпечити країну перед їхньою небезпекою. Вони твердили, що прихильники комуністів є найбільшими ворогами вияснення справи прилюдно.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ РЕЗЕРВУ ДЛЯ АТОМОВОЇ СЛУЖБИ.

Сан Франсиско. — Уряд приготовляє резервових офіцерів для побору людей до атомової служби по стейтам, щоб бути готовим на всякий випадок. Це виявив ген. Луїс Б. Герші, який переводив побір до військової служби під час війни. Тепер відбуваються вправи Краєвої Гвардії і поборових офіцерів в околиці Сан Франсиско, а опісля такі вправи будуть черговo переводжені в інших околицях. Воякам дозволено одверто говорити про Росію як „потенціяльного ворога". Саме під час вправ наспіли з Вашингтону вісті, що палата репрезентантів одноголосно прийняла законопроєкт в справі унормування платні для всіх ділянок резерви, коли її члени відбувають вправи.

СЕНАТСЬКА ПІДКОМІСІЯ ДЛЯ ПРОВІРКИ ДІЯЛЬНОСТИ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРАТОРА.

Вашингтон.—Сенатська підкомісія, складена з 7 членів, рішила почати негайно допити над діяльністю генерального прокуратора Тама С. Кларка і департаменту справедливости. Найбільше уваги мають вони присвятити правиборам Демократичної партії в стейті Мизурі з 1946 р., коли то там в виборчій окрузі президента Трумана допустилися прихильники його кандидата різних махінацій, як про це були тоді поширені вісті, а які опісля мав вибілити департамент справедливости.

ЗА ПОВНУ ГОТОВІСТЬ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ ДО ВІЙНИ.

Филаделфія. — На форумі, улаштованім щоденником „Филаделфія Бюлетин", промовляли в справі негайної готовости в кожній ділянці нашого національного життя федеральний сенатор, Едвард Мартин, і губернатор стейту, Джеймс Г. Доф. Цей останній сказав, що ми мусимо бути так знаменито приготовані, щоб „ми могли вийти з життям після всякої зкомбінованої несподіваної атаки". Він ствердив, що „Сталін тепер маширує вперед" і що він має надію віднести перемогу та знищити свободу у всіх демократіях. Сенатор Мартин заявив, що „ми мусимо разбудувати нашу армію та фльоту до найбільшої ударної й оборонної сили в світі, а наша летунська фльота мусить здобути супремацію".

ГРЕЦЬКИЙ ПРЕМІЄР ЗАПОВІДАЄ ПЕРЕМОГУ НАД БОЛЬШЕВИКАМИ.

Атени, 9 березня. — Грецький премієр Т. Софуліс заповів сьогодні, що грецькі війська цілком розгромлять большевицьких партизанів і Греція зможе вернутися до нормального мирного життя вже з кінцем літа цього року.

БОГОСЛУЖЕННЯ СХІДНИХ ОБРЯДІВ В ЛАТИНСЬКІЙ КАТЕДРІ.

Ню Йорк. — В суботу 13 березня в год. 10 ранку відбудеться архиєрейська Служба Божа в греко-католицькім обряді в латинській катедрі св. Петрика при 50 вулиці й 5 евеню. Целебрантом буде єпископ-помічник гр.-кат. дієцезії з Питсбурга, преосв. Данило Іванцьо. Співцелебрантами будуть священики інших східних обрядів Католицької Церкви, а саме: українського, румунського, мадярського.

РІШЕННЯ ТРУМАНА БУЛО НЕЗАЛЕЖНЕ.

Вашингтон. — Рішення президента Трумана, щоб в теперішній стадії оприлюднити його кандидатуру, було цілком самостійним і на нього не мали впливу члени Краєвого Комітету Демократичної Партії, як про це оповіщають з достовірних джерел. Про Трумана панує загалом поняття, що він часто заскакує Демократичну партію своїми власними потягненнями і таке сталося тепер. Є загальне переконання, що оповістка про його кандидатуру була саме на часі, бо за два дні зіздяться на нараду члени Краєвого Комітету й вони застануть готове рішення в справі кандидатури. Так само мають зіхатися у Вашингтоні губернатори південних стейтів у справі програми для поширення громадянських прав, отже й вони вже будуть знати становище Трумана до виборів.

ДЮЇ ПЕРЕМОЖЦЕМ ПРИ ПРАВИБОРАХ В НЮ ГЕМШИР.

Конкорд, Н. Г. — При стейтових правиборах Республиканської Партії дістав 6 голосів нюйорський губернатор Тамес Е. Дюї, як кандидат на номінацію на президента. Бувший губернатор Минесоти Гарольд Е. Стасен дістав 1 голос. Стейт Ню Гемпшир має всіх 8 голосів на республиканській конвенції.

Приспішують Плян Маршала з огляду на положення в Італії

Вашингтон, 9. березня. — Щоб приспішити ухвалення Пляну Маршала, комісія закордонних справ палати репрезентантів візьме негайно під увагу допомогу Европі незалежно від допомоги для Китаю, Туреччини й Греції, як це виявив Чарлз Ітон, предсідник комісії. Він заявив, що тут грає ролю час, з огляду на вибори в Італії, призначені на день 18. квітня,

Дискусія в сенаті над Пляном Маршала буде продовжуватися до половини березня, а опісля прийде черга на дискусію в палаті репрезентантів. Як завважує Марк Солліван, кореспондент Геральд-Трибюн, упродовж перших тижнів дискусії Плян Маршала переходить свого роду еволюцію, бо з чисто мирової справи повстає військова. Коли в початках червня минулого року він був придуманий для відбудови Европи, то тепер його вважають за інструмент для оборони західної Европи перед агресією Росії. На це вплинуло загарбання Чехословаччини Совєтами, загроза для Фінляндії і неперебірчива агітація комуністів перед виборами в Італії.

АМЕРИКА ЩЕ БЕЗПЕЧНА ПЕРЕД АТОМОВОЮ БОМБОЮ.

Ню Йорк. — Два співробітники щоденника Ню Йорк Таймс, а це воєнний критик Гансон В. Болдвин і науковий звітник Вилієм Л. Лоренс, обговорили всі можливості нападу на Америку атомовими бомбами з повітря і прийшли до висновку, що Росія мусить бути 25 літ позаду Злучених Держав, як щодо кількости так і щодо якости атомових бомб. Вони прийшли до висновку, що напруження між обома країнами може дійти до вершка в тому часі, одначе Росія ледви зможе бути готовою до повної агресії проти Злучених Держав. Ці погляди висловили згадані співробітники на курсі учительськім, переводженім видавництвом Таймса при допомозі шкільної ради. Коли запитали Лоренса, який є найліпший спосіб недопустити до війни між обома державами, він сказав: „Перестаньте говорити про кидання бомби на Росію".

ЗА ПРИВЕЗЕННЯ ЗАЛІЗНОГО ЗЛОМУ З НІМЕЧЧИНИ ДО АМЕРИКИ.

Вашингтон. — Спільна комісія сталевих підприємців і урядовців виявила, що в західній Німеччині находиться 10 мільйонів тон залізного злому з часів війни і це залізза треба спровадити до Злучених Держав для вжитку фабрик сталевих виробів. Звіт передано секретареві торгівлі В. Аверелові Гариманові. Комісія твердить, що залізний матеріял небезпечно тримати в Німеччині, щоб він не став причиною нової загрози.

СОВЄТСЬКА „СТАТИСТИКА".

Лейк Соксес, Н. Й., 9. березня. — Сьогодні тут проголошено перші совєтські статистичні дані про совєтську промисловість. Цю „статистику" передав Організації О. Д. совєтський уряд, але з неї кожний може довідатися стільки, скільки знав раніше. В цій т. зв. „статистиці" не подається жодних конкретних даних, тільки „проценти". Наприклад, стверджується, що совєтська продукція збільшилася в загальному на 22% в порівнанні з 1947 роком, з якого теж подано тільки „статистику процентів і на підставі цих всіх „процентів" стверджується, що Сталінська пятирічка була виповнена на сто процентів. У висліді „получається" сто-процентовий блахман.

НЕ ТАК СКЛАЛОСЬ, ЯК БАЖАЛОСЬ КОМУНІСТАМ В ПАРИЖІ.

Париж, 8. березня. — Міська Рада в Парижі прийняла пропозицію комуністичних радних вислати письмо міській раді в Празі в справі останніх подій в Чехословаччині. Комуністи в дальшому запропонували письмо, в якому Рада Парижа вітає Раду Праги „з перемогою справжньої демократії". Але соціялістична і де-голівська більшість в Раді переголосувала і вислала інше письмо, в якому висловлюється Раді Праги співчуття та надію, що вона в найближчій будучности знову здобуде свою волю.

ВТІКАЧІ З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ МАТИМУТЬ ПРАВО АЗИЛЮ В НІМЕЧЧИНІ

ГЕН. КЛЕЙ ЗАПЕВНЯЄ ОХОРОНУ ДЛЯ ВТІКАЧІВ ЗІ СОВЄТІВ, ТЕЖ ДЛЯ ВОЯКІВ У. П. А.

Берлін, 9. березня. — Американський військовий губернатор в Німеччині, ген. Л. Д. Клей, заявив сьогодні на пресовій конференції, що всі втікачі з Чехословаччини в американську зону Німеччини матимуть право азилю та повну охорону американських властей. Їх не будеться відсилати назад і вони матимуть право виїзду до будької країни, якщо одержать відповідні візи. Вони не будуть зараховані до т. зв. „Дісплейсд Персонс" (Ді Пі) — переміщених осіб, але якщо зможуть застосуватися до німецької економії, вони матимуть всю потрібну охорону, як кожний інший. При цій нагоді ген. Клей зайняв знову становище до всіх інших втікачів з опанованих Совєтами країн, теж до б. вояків УПА, що перейшли, чи могли б перейти в американську зону. Всім їм признається право азилю, якщо вони самі можуть собі найти місце в німецькому господарстві. Проте, ген. Клей заявив, що цим втікачам не дозволяється ангажуватися в будьяку політичну акцію.

Совєтський Союз пересуджує справу Палестини

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК КРИТИКУЄ СОВЄТСЬКЕ СТАНОВИЩЕ.

Лейк Соксес, Н. Й., 9. березня. — „Вічна" справа Палестини виринула сьогодні в Раді Безпеки О.Д. знову — так сказати б — в цілій своїй „красі", Діло в тому, що Америка, йдучи по традиційній лінії своєї політики демократизму і лібералізму, видвигнула деякі застереження щодо рішення Загального Зібрання О.Д. про поділ Палестини на жидівську і арабську держави, яке вона сама піддержувала. Проте виявилось, що така розвязка не дозволяє навіть приблизно обі заінтересовані сторони, жидів і арабів, головно цих останніх, і тому Америка вважає за потрібне цю справу щераз розглянути, перевівши раніше основні розмови з представниками жидів і арабів. Після того, як виявилося неможливим перевести в життя рішення О.Д. про поділ країни без ужиття сили, справу віддано до Ради Безпеки, а та передала її під розгляд своїм пятьом постійним великодержавним членам. Америка здержується від кінцевої думки, пропонуючи наради з представниками арабів і жидів, натомість Совєти погоджуються на американську пропозицію, але зі застереженням, що це не матиме впливу на саме рішення Загального Зібрання О.Д. про поділ. Американський представник в Раді Безпеки, Ворен Р. Остен, зложив сьогодні заяву стверджуючи, що совєтське становище пересудило справу Палестини.

ЖИДИ ВЖЕ МАЮТЬ ГОТОВИЙ УРЯД ДЛЯ ПАЛЕСТИНИ

Єрусалим, 9. березня. — Жидівська Агенція для Палестини поінформувала сьогодні генеральний секретаріят ОД про склад уряду для майбутньої жидівської держави. В склад уряду входять всі політичні партії, включно з одним комуністом.

АМЕРИКА ДЕМАСКУЄ БОЛЬШЕВИКІВ В СПРАВІ КОНТРОЛІ АТОМОВОЇ БОМБИ.

Лейк Соксес, Н. Й., 9. березня. — Фредерік Осборн, американський представник в комісії О.Д. до справ контролі атомової енергії розглянув сьогодні пункт за пунктом совєтську пропозицію щодо контролі, демаскуючи совєтські намагання здобути контролю атомової енергії в усіх інших країнах, натомість унеможливити будьяку контролю в самому Совєтському Союзі.

О.О.Д. ВІДКИНУЛА ЮГОСЛАВСЬКЕ ЗАЖАЛЕННЯ ПРОТИ АМЕРИКИ.

Лейк Соксес, 9. березня. — Економічна і Соціяльна Рада ОД відкинула сьогодні югославське зажалення, що Злучені Держави принесли шкоду югославському господарству, бльокуючи в себе югославське золото. Югославського зажалення навіть не взято під розгляд, відкидаючи його більшістю 14 голосів проти трьох.

„СМЕРТЬ ОДНА РОЗЛУЧИТЬ НАС".

Будапешт, Мадярщина, 8. березня. — Сьогодні тут проголошено повне злиття мадярської соціялістичної партії з комуністичною та заповіджено чистку ще невичищених. При цій нагоді комуністичний секретар соціялістичної партії заявив, що це злиття вже є „вічне" та що вже „ніщо більше не розлучить соціялістів з комуністами".

ЯН МАСАРИК ПОПОВНИВ САМОГУБСТВО

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ КИНУВСЯ З ДРУГОГО ПОВЕРХА І ЗГИНУВ.

Раніше відвідав могилу свого батька, Томи Масарика.

Прага, Чехословаччина, 10 березня (АП). — Радіовисильня чехословацького комуністичного уряду сьогодні подала коротку вістку, що чехословацький міністер закордонних справ Ян Масарик, син творця чехословацької держави після першої світової війни, Томи Масарика, кинувся сьогодні вранці через вікно на вулицю з другого поверху будинку міністерства закордонних справ і згинув на місці. Ян Масарик мав за собою довгу дипломатичну карієру і був одним з нечисленних, що залишилися в чехословацькому уряді після недавного комуністичного перевороту. Урядово не подано коментарів до трагічної смерти Масарика, згадуючи тільки, що він в останньому часі був хворий і нервозний та виявляв познаки депресії. Сестра Масарика заявила представникові американської пресової агенції, що Масарик був залишився в комуністичному уряді і навіть виявив бажання співпрацювати в надії, що йому пощастить „рятувати, що можна" з чеської самостійности і демократії перед большевицької загладою. Проте, він з кожним днем більше переконувався про злудність цих надій і справді попав в депресію та безнадійність. В останньому часі він нікого не хотів прийняти і з ніким не говорив. Минулої неділі він відвідав могилу свого батька, Томи Масарика, і від того часу залишався в приміщеннях свого уряду. Комуністичний уряд не подав відразу вісти про самогубство міністра закордонних справ, а преса намагалась приготовити на це суспільність, друкуючи нагло статті, що Тома Масарик, якби жив, був би за співпрацю зі Совєтами. Вістка про самогубство Яна Масарика потрясла до глибини публичну опінію в цілому світі.

ВІЙСЬКОВИЙ СОЮЗ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ.

Брюсель, Бельгія, 9 березня. — Конференція пятьох західно-европейських держав: Британії, Франції і так званих країн Бенелю — Бельгії, Голандії і Люксембургу — в справі політичного, господарського та військового союзу для оборони перед большевизмом відбувається в атмосфері найвижчого міжнародного напруження і це має рішальний вплив на неї. Один з делегатів сьогодні заявив, що між поодинокими країнами вже немає жодної проблеми, якої не можна б погодити, або оминути протягом найближчих чотирьох днів, в яких сподіваються закінчити конференцію підписанням військово-політичного союзу.

К.І.О. І А.Ф.П. ПІДДЕРЖУЮТЬ ПЛЯН МАРШАЛА.

Лондон, 9 березня. — Тут відбувається конференція професійних робітничих спілок з 166 західно-европейських країн, охоплених Пляном Маршала. В конференції беруть участь теж представники КІО і АФП, що сьогодні спільно заявили свою повну піддержку американській Програмі Европейської Відбудови.

ОСТАННІ ДНІ ФІНЛЯНДІЇ.

Гельсінки, Фінляндія, 10 березня. — Героїчна Фінляндія переживає останні дні своєї формальної незалежности, подібно як їх вже пережили всі інші країни в совєтській „сфері впливів", в останньому Чехословаччина. Після прийняття фінським урядом домагання Сталіна про переговори в справі „союзу дружби і взаємної допомоги" між обома країнами, фінський уряд приготовляє склад своєї делегації до Москви, що має там підписати виданий вже Сталіном вирок смерти на Фінляндії, а комуністична пята колона в самій Фінляндії робить останню підготовку до остаточного встановлення в країні своєї диктатури. Фінську делегацію до Москви очолюватиме премієр Мауно Пеккала, один з лівих, а разом з ним поїде теж комуністичний міністер закордонних справ, та цілий ряд інших представників уряду і парляменту. Рівночасно в країні потворилися вже пятиколонні робкоми („робідничі комітети") і почали свою акцію в Гельсінках від відвидин в редакціях кожної газети, остерігаючи їх перед „анти-совєтською пропагандою". Тимчасом, протикомуністичні настрої в країні з кожним днем більше зростають.

ДОЛЯ БРИТАНІЇ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД АМЕРИКАНСЬКОЇ ДОПОМОГИ.

Лондон, 10 березня. — Британський уряд передав вчора під розгляд парляменту зібраний у формі Білої Книги британський „Економічний перегляд на 1948 рік", в якому з цілою отвертістю стверджується, що доля Британії в цьому році залежатиме від ухвали американського конгресу щодо Програми Европейської Відбудови. Якщоб американська допомога ще в цьому році не прийшла, в наступному році британське господарство стояло б перед проблемою банкроцтва.

ДАЛЬША РЕДУКЦІЯ БРИТАНСЬКОЇ АРМІЇ.

Лондон, 9 березня. — Британський секретар війни, Е. Шінвел, заявив сьогодні в парляменті, під час дискусії над військовим бюджетом, що в біжучому році британська армія з ощадностевих причин мусить бути ще більше зредукована. Секретар не скривав думки, що це є дуже рискована справа в цих грізних часах, тим більш, що британська армія є сьогодні єдиною потугою, в повному розумінні слова, між залізною заслоною й Америкою. Парлямент турботливою мовчанкою прийняв до відома, що британська сухопутня армія буде в цьому році зредукована з 527,000 до 320,000 в наступному році.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY 3, N. J.

БУДУТЬ ДОПОМАГАТИ: ЕКОНОМІЧНО Й МІЛІТАРНО

Справа рятування Европи набирає щораз глибшого змісту. Досі кладено в Америці головний натиск на економічну допомогу. На тій основі побудовано Плян Маршала, який виходить з цього заложення, що економічно посилена Европа зліквідує комуністичні впливи та не допустить до дальших совєтських „мирних" територіяльних агресій. Щоправда, проти цього розумування піднімались відразу критичні голоси, які доказували, що сама економічна допомога невистачальна та що долярами не врятуємо свободи в Европі. Але щойно події в Чехословаччині й Фінляндії заставили американські рішальні чинники до реальнішого ратування демократії в Европі. Звідси приспішення творення Великою Британією мілітарного союзу в західній Европі та втягання Німеччини під американською, британською та французькою окупацією у ряд держав, які є обняті економічним пляном рятування Европи, себто Пляном Маршала.

Мілітарний союз західно-европейських держав, який тепер твориться, вказує, що ситуація в Европі грізна. Демократичні потуги, як виглядає, таки рішені стримати дальші совєтські наступи в Европі. Це видно по тім, що згаданий мілітарний союз твориться в порозумінні зо Злученими Державами. Щобільше, він твориться у такому переконанні, що до нього буде належати теж й Америка. Це тому, що ніякий мілітарний союз без участи Злучених Держав цілком певно не налякав би Совєтів і шкода було б труду на його формування.

Що так є, видно теж і з промови ген. де Голя, яку він виголосив минулої неділі в Компієнь. Він виразно звернувся до Злучених Держав за мілітарною допомогою в справі охорони свобідних народів перед совєтською загрозою. Не входимо в це, чи Франція має вести провід у коаліції західноевропейських держав, та чи ген. де Голь ідеальний національний провідник для Франції, а тільки зазначуємо, що він добре схопив европейську ситуацію та большевицьку загрозу тій решті Европи, яка ще не є під диктатом Кремля.

Усі ці події вказують наглядно, що американський плян допомоги Европі зачинає набирати тепер уже в скорому темпі гострішої форми, бо теж і мілітарної. Як прийшло б до мілітарного союзу західно-европейських держав, то совєтська агресія, звернена в бік будьякої держави, обнятої тим союзом, могла б викликати відразу збройний спротив цеї країни, який мусіли б підтримати мілітарно теж і Злучені Держави. До цього ще треба дадати, що в Італії вже заіснувала така ситуація, що готові Злучені Держави інтервенювати в разі потреби в такий самий мілітарний спосіб, як це є тепер з Грецією. Це важне з цього боку, що в Італії надіються в часі квітневих виборів, або по них, якихось комуністичних несподіванок, а може навіть і чогось такого, що подібне до державного перевороту в Чехословаччині. Коли б там до такого дійшло, то виглядає, що Злучені Держави не обмежилися б до протесту, але реагували б мілітарно.

Що буде після Сталіна?

Інтересні міркування Василя Галича в „Дулут Ню з Трибюн".

Що буде після того, як Сталін опинеться там, де — як кажуть — Максим вівці заганяє? Це запитання цікавить не тільки двісті мільйонів Сталінових рабів, але й не одну вольну людину в широкому світі. На це, власне, запитання намагається відповісти наш відомий земляк, Василь Галич, в ілюстрованому недільному додатку до „Дулут Нюз Трибюн" з 22. лютого. Згадана газета, друкуючи статтю В. Галича, поміщує теж його велику фотографію та короткі інформації про самого автора, підкреслюючи його пильні студії положення в Совєтському Союзі та багато викладів на цю тему в Висконсин і Мішіґен. Статтю В. Галича передаємо в скороченні.

Від деякого часу з Москви щораз частіше розходяться поголоски про смерть Сталіна. Ці поголоски мають свої причини, та це не важне. В кожному разі большевицька кліка мусить рахуватися з „усякими можливостями" та відповідно на них приготовитися. Деякі здогади на цю тему насуває факт, що рівночасно з поголосками про хворобу Сталіна та з таємничим запрошенням до Москви шведського спеціяліста від хворіб рака, до Москви був відкликаний один з найближчих довірених Сталіна, Лазар Каґановіч, якого перед роком були вислали „чистити" Україну від націоналізму.

Поголоски та взагалі всілякі містерії у звязку зі здоровям Сталіна характерні у звязку з подібними містеріями, які витворювалося довкола всіх інших деспотів, що їх народ цілою душею ненавидів та панічно боявся. Тут інтересний факт з життя царя Петра І. Його син Алексей одного разу признався на сповіді, що він бажав би, аби його батько вмер. „Багато з нас бажають так само" — признався і йому сповідник. Подібно думають і про Сталіна його раби.

Другою і найбільшою причиною таємниць навколо Сталіна вважається щораз більше невдоволення поневолених народів та постійно недодержувані обіцянки большевицьких головачів.

Розглядаючи загальне положення в Совєтському Союзі та в окупованих ним країнах, автор довше зупиняється над положенням в Україні, головно на героїчна боротьба УПА проти червоного окупанта.

За евентуальних наступників Сталіна на престолі червоного російського царя, автор вважає А. Жданова, Берію та Каґановіча, евентуально Буганіна, усіх з московського партійного Політбюра. Одного з них Сталін міг би сам іменувати своїм наступником, але навряд, чи він це зробить зі страху, що той його може опісля підступно сам „згладити". Якщоб Сталін простягнув ноги несподівано, тоді до часу виступу нового диктатора ним був би, при допомозі свого НКВД, таки Берія.

В основному автор передбачує дві можливості після смерти Сталіна: або трапиться новий деспот, що потрапить знову схопити совєтських рабів за звільнене зі сталінових пазурів горло і тоді все дальше піде дотеперішнім порядком, що є можливе в самій Росії або між партією і армією та рядом кандидатів на нового диктатора почнеться така суматоха за владу, що опісля вона нікому з них не дістанеться та все зміниться догори корінням. Тут автор знову передбачує великі можливості і велику підметну силу для українського визвольного руху, що може перебрати ініціятиву в повному розвалі російсько - большевицької імперії і тоді до цеї акції прилучаться теж інші поневолені народи. В кожному разі, сьогодні таке положення, що всі дожидають смерти большевицького диктатора, хоча й не з однаковими надіями та плянами.

ГІРШЕ, ЯК ЗА АВСТРІЇ

(Допис з Европи).

Останні драматичні події в чеській столиці — Празі — поставили перед цілим світом всю небезпеку московського імперіялізму. Чи цієї небезпеки ніхто раніше не знав і не передбачав? Ні, були політичні діячі між самими чехами що ясно бачили московську небезпеку і в свій час перестерігали своїх земляків перед нею. Це були найславніші „будителі" чеського народу: історик Франтішек Палацький і відомий публіцист та поет Гавлічек. Це були сучасники наших — Шевченка, Куліша і Костомарова.

Саме сто літ тому Палацький видав свою книжку під назвою — „Ідея Австрійської Держави". Він доводив, що Австрійська держава призначена для охорони малих народів перед двома сильними сусідами: Німеччиною та Росією. Тому Палацький подав таке твердження: „Як би Австрії не було, то треба було її вигадати". Тої самої думки був і Гавлічек. Побувавши в Росії, він зненавидів царський режім і ввесь побут російський. Він писав, що навіть німці й мадяри не такі страшні для чехів, як Росія. Чеські політики та провідники інших слов'янських народів бувшої Австрії хотіли перетворити Австрію на вільний союз народів (федерацію). Це була ідея Т. Масарика і теперішнього чехословацького президента Бенеша перед першою світовою війною. Бенеш написав саме перед першою світовою війною книгу про потребу федерації народів тодішньої Австрії.

За першої світової війни чеські провідники на еміграції (Масарик і Бенеш) рішили вести боротьбу за розбиття Австрії і за утворення незалежної Чехословаччини. Одначе в самій Чехії була значна опозиція проти цього пляну. Так, історики — Ярослав Ґоль і Йосип Пекарж були проти відірвання Чехії від Австрії, бо вважали, що наслідки будуть небезпечні для самого існування чеського народу. Остаточно перемогла лінія повного відділення від Австрії.

1918 року цісар Карло Габсбурґ давав ґарантії вільного розвитку всіх народів Австро-Угорської федерації. Але проти цього виступили в першу чергу чехи. До того й сама заява цісаря появилась запізно, бо Австро-Угорщина вже розпадалася.

Треба признати факт: Австро-Угорщина таки мала можливість перетворитися на справжній союз вільних і рівноправних народів. У цій державі вже приходив кінець німецько-мадярській перевазі.

Руїна Австрії перервала надальший розвиток цієї многонаціональної держави. Австрійські німці почали мріяти про злуку з Німеччиною. Гітлер — австрійський німець — став на чолі німецького націоналістичного руху.

Коли 1939 р. Чехія була окупована німцями, то чехи казали: „За Австрії ми мали сильніші плечі, бо з нами були інші малі народи; тепер ми самі й зглядом Німеччини безсильні". Чехи навіть зачали жалувати за Австрією, яку вони добили.

Попавши ось так у німецьке ярмо, чехи покладали надію на те, що їх визволить Москва. Визволення прийшло, але яке? Замісць німецьких „ґауляйтерів" прийшли московські комісари і свої комуністи, вишколені в Москві. Так Чехія стала безсильним знаряддям двох імперіялізмів: німецького та російського.

Чи є вихід із цього положення?

Є тільки один вихід і надія: Боротися спільними силами, разом з іншими народами, поневоленими большевицькою Москвою. Боротися не за „повітові держави", а за союз вільних народів. Приклад такого поступу показує нам Британська імперія, що робиться великою родиною свобідних націй.

Цей шлях єдиний, що може спасти европейські народи перед московським Молохом.

А. Д.

Д-р Ярослав Рудницький.

ПОЕТ-МИСЛИТЕЛЬ

(Про Богдана Ігора Антонича 1909-1937).

Десять років минуло від смерти Б. І. Антонича.

Коли відзначити життя й творчість цього талановитого представника поезії нової доби, то завжди треба мати на увазі те, що він походив із найдальш на захід висунутої країни нашої Батьківщини — з Лемківщини. Як уродженець села Новиці, Горлицького повіту (5. X. 1909), Антонич мав труднощі насамперед із мовою. Ці труднощі були посилені ще й тим, що поет кінчав польську школу й гімназію в Сяноці, та й студіював у польському тоді (1928-1933) львівському університеті. Невпинною працею й читанням кращих авторів, зокрема поетів Наддніпрянщини (Тичини, Рильського, Зерова й ін.), Антонич настільки опанував український літературну мову, що в його поезіях тяжко знайти сліди провінціялізмів чи діялектизмів.

Антонич — автор 5 поетичних збірок, що з них дві вийшли вже після його смерти. Перша збірка „Привітання життя" (Львів 1931) прогомоніла майже безслідно в тодішніх галицьких літературних колах. Але коли появилася в 1934 р. друга збірка п. н. „Три перстені" літературна критика заговорила про „справжнього поета, сильного весною, незнищеного містом" та про його поезії, повні свіжости, в яких „немає ніяких заламань, недотягнень, кривих ліній". Антонич дістав за цю збірку літературну нагороду" Товариства Письменників і Журналістів у Львові" в 1936 р. В цьому році вийшла його третя збірка „Книга Лева", за яку він дістав літературну нагороду Католицького Союзу у Львові. Після смерти поета в 1938 р. появилися дві його збірки у Львові: „Зелена Євангелія" й „Ротації".

В Антоничевих поезіях панує передусім глибина думки, уяви й тонка філософічна рефлексія.

Він передусім лірик.

Коли поет пізнав „що кожного серце окремий є всесвіт" та що:

„...на минулого й майбутнього раменах
повішено, мов плахту, долю нашу,
ми — ланцюга поодинокі звена,
ми — відтинок малий із стрічки часу"
(Привітання життя),

від тоді, мов на плівці, старається в віршах закріпити все, що чув і бачив, що передумав і переживав в зв'язку з дійсністю свого приватного й загально - національного, чи навіть уселюдського буття. Перший визов цьому життю, це молоде прометейське: „Вітай життя! Що біль даєш, і щастя, і красу, і сум, і горе!". (Прив. Ж.). І полилась поезія — різнородна змістом, як різнородне було поетове довкілля, пересіяне ситом його уяви й, — що важніше в Антонича — перетоплене в горнилі його рефлексії.

„Дочасности красо незглибна, невже ж тобою не п'яніти? (Автопортрет) — питає молодий поет. І він зглиблює її й п'яніє нею, шукаючи її всюди: у красі природи (Вітражі й пейсажі, Праліто, Замок, Ліс і ін.), в спорті (Бронзові м'язи, Пісня змагунів і ін.) в спогадах з дитячих літ (Зелена елегія, Три перстені, Елегія про співучі двері, Батьківщина й ін.), в релігійній тематиці (Різдво, Коляда й н.), в національному патосі (Слово до розстріляних, Слово про полк піхоти й ін. з „Книги Лева"), в здобутках техніки (Подорож літаком і ін.), в місті з його „балядами провулка", де „за двадцять сотиків купити можна щастя"), (ціла збірка „Ротації"), в тематиці села (Село й ін.), чи врештіб в історичних подіях світового масштабу, як війна в Абісінії (Слово про чорний полк), домашня війна в Еспанії (Слово про Альказар), чи врешті в перлинах ліричної поезії — особистих рефлексіях (Над книжкою поезій, Про строфу, Дім за зорею й ін.). Ось два короткі його вірші:

Обпалений вітрами ранок
шугне, мов циганя з води,
і на піску кричить з нестями
обсмалений і молодий.

Ріка зміяста з дном співучим,
хвилясто хльостають вітри,
і день ховає місяць в кручу,
мов у кишеню гріш старий.

Клюють ліщину співом коси,
дзвенить, мов мідь, широкий шлях.
Іде розсміяний і босий
хлопчина з сонцем на плечах.

(На шляху).

Один із високопоетичних образків природи:

Навчися лісової мови
Із книги лисів та сарнят!
Виходить місяць до діброви
писать елегії на пнях.

Струмки полощуть срібло тиші,
в росі купається трава.
Хай найпростіші з всіх слова
у книзі лісу ніч запише! (Ліс).

Щодо форми Антоничеві прикметна алітерація й риморитмічна довільність, зокрема в перших його поезіях. Ось нпр. вірш про осінь:

(Докінчення на стор. 3-тій).

ВАЛЕРІЯН ПІДМОГИЛЬНИЙ

СИН

Оповідання

3)

Коли він був уже близько хати, з бічної вулиці повільною ходою пройшла стара Кандзюбиха, простуючи до зборні. Там тепер зосередилось життя села. Аж зранку чоловіки з люльками, часом порожніми, жінки з дітьми лишали свої хати, де не було праці й хліба, де було моторошно з повільного вмирання, — і сходились до зборні. Там з дня на день точились одноманітні розмови про голод, про лиху долю, ще те, що сіяти нічого і нічим, обговорювано новини, якщо вони були, а коли ні, то й так обходились.

Стара Кандзюбиха, якій було вже коло сотні років, теж щодня одвідувала зборню. Там вона повчала молодиць та й чоловіків, коли ті її слухали.

Васюренко зайшов у своє подвір'я. Його хата була така стара, що її довелося підперти кілками, „взяти в рямці", як сміявся небіжчик волосний писар. Поруч неї стояв напівзаваленнй льох, а клуню він давно вже продав на дрова за пуд ячменю добрим людям. В сінях було темно й прохолодно; він спинився й глибоко вдихнув у себе вогкувате повітря. А в хаті густий сморід, важчий за розпечений вуличний пил, ударив йому в голову й він мимоволі затримав віддих. Його вмить занудило, спазми здушили горло й перед очима поплили червоні кола. Він прихилився до стінки.

Слабий голос тихо запитав:

— А хто там... Ох...

Васюренко не зразу відповів; спазми вив'ялили його й важка подорож зараз дала себе чути. Ноги його тремтіли, руки звисали і він стояв, прихилений до стінки, ковтаючи повітря.

— Це я, мамо, — врешті вимовив він.

Не було навіть на чому сісти. Стільці, лави, стіл, скриню давно вже продано за час довгої хвороби господині. Ніби випадком потрапили люди в цю порожнечу і зараз підуть геть, лишаючи подерті стіни, роззявлену піч і рештки паперових окрас, що безладно звисали із стелі.

Васюренко підійшов до полу, де лежала мати, й сів коло неї.

— Зморився, — промовив він, мов перепрошуючи; — ніч не спав, іти далеко... Хліба привіз. А ви як? Чи приходила Марійка?

Мати довго не відповідала. І Васюренко подумав, що Марійка таки приходила годувала матір, опорядкувала її, і він почав умить марити, що вона й далі приходитиме, а може й зовсім візьме матір до себе. Аж ось хвора прошепотіла:

— Не було...

Так. Не приходила дочка до матері і не прийшла. Проклята багатійка.

— Мамо, — сказав він, — я розмочу хліба, а ви поїсте. А тоді скинете все, я заберу й постіль на річку прати. Тут задуха. Та разом і риби може пійтмаю вам на юшку.

Мати мовчала. Вже вісім місяців вона лежала висохла, заклякла, півнепритомна, без руху, тихо стогнучи вдень і вночі. Часом вона не пізнавала й сина; байдуже приймала їжу, коли їй давано в рот, і ніколи не прохала сама. На полу, в купі жаботтяї її зовсім не примітно було, і для всіх вона й справді не існувала. Тільки син почував на собі вагу її мертвого життя.

* * *

Васюренко пішов до двору свого шуряка, Корнійчука. Перейшов великий шлях, вузьку бічну вулицю й спинився коло хати з бляшаним дахом і мальованими віконницями. Гарна хата, а багато клопоту мав через неї Олекса. Хоч хто наступав був — його хату підшта брано. А за клунею розстріляно двох гетьманців, шістьох махновців та трьох комуністів. Довго кров видно було, діти ходили дивитись.

На подвір'ї не було нікого, і Васюренко зайшов у сіни. Тільки-но рипнули двері, з-за хати вибігла Марійка.

— Це ти?! — гукнула вона; — ой, Боже мій, що то як нема собаки! Я за хатою дитину колишу — в хаті дихати нічим — а тут у хату простісенько йди й бери, що хоч. Кудись хлопці повіялись... Сірка нашого вкрадено, знаю й хто: Зінченки прокляті з'їли його, сама бачила його хвоста у їх за клунею. От злидні, прости Господи! А вчора одвихнулась до льоху, дивлюсь — Грицаєнків Юрко окраєць хліба з хати тягне. Аж за городами його, сукиного сина, нагнала, чисто руки покусав, як одіймала. Вернулась — уже в мого Серйоги дітвора хліб одібрала. Одна мука, прости Господи!

— Оце я прийшов сповістити, — сказав Васюренко, — був я на станції, так і Олекса там. Казав виїхати кіньми, та щоб і іншим переказали.

Марійка кинулась гукати хлопця з кіньми:

— Василю, Василю, веди коні!

Васюренко сів на призьбі. Не кличе його Марійка до хати. Боїться, щоб їсти не попрохав.

Коли віз заторохкотів з двору, Марійка ніби знову помітила брата.

— Ти ще тут? — спитала вона. — Треба хату замкнути, піду дитину люляти — щоб не зайшов хто.

— Марійко, — сказав Васюренко: — ходив я в город, на останнє виміняв паляницю. Прийшов я, матір нагодував. А чи надовго стане? Все виніс — порожня хата, а я оце — як єсть. Олекса зерно привіз — позичте пуд. Я одроблю вдвічі. Здоровий я, тільки змарнів тепер. Не вік голоду бути — уродить, заживемо. Сама знаєш, який я робітник, еге, як робив був! Позич, Марійко! Не для мене це — для матері прошу.

— Пуд зерна! — гукнула Марійка. — Господи помилуй, де ж у нас ті пуди! Четверо дітей з голоду пухнуть, напозичались так, що коні скоро продаватимем. Та й тобі замакітрилось — отже сказати: дайте пуд зерна. Вигадали люди, що у нас єсть, а ти й собі! Ну, та то сторонні, їм рота не замажеш, а ти ж рідний, теж базікаєш. Діждала од брата, прости Господи!

— З матір'ю останнім поділитися треба, — сказав Васюренко, не підводячи очей. — А ти хоч зернятко хліба дала?

(Дальше буде).

Микола Кокольський.

ЛИСТ ДО ДРУГА

(Присвячую Василеві Корнелюкові з Блекстон).

Любий Друже соняшних, дитячих днів! Скільки літ, скільки літ!... Далекий як фата-моргана, тремтливий, ледви схопний міраж.

Сільські хлопчики зі засмаленим подільськими вітрами обличчам, зі кскуйовдженими чупринками, з порепаними ніжками — мама смарує їх що вечора свіжою, сметанкою, щоби гоїлися, — у цайґових штанятах з розпорком на заді, відки висувається вперто довгим хвостиком біла сорочина. Між ногами палиця з маминого кужіля, що зміняється в огнистого, бистрого верхівця — Буцефала, а в руці прутик, що хлостає неспокійно жеребця.

І куди то не носив бистрий коник свойого вершника! Геп, за татові господарські будинки, до саду, де різні дива водилися. Там цвіла білим цвітом глуха кропива, налита, солодким медочком, який випивали до спілки з волохатим бурмилом — чмелем... Там сторчали великі, пухнаті голови кульбаби, що за подмухом уст розліталися дрібним пухом десь далеко, поза сусідські сади. Там колисалися на довгих стебелинах лілово-сині дзвінки; здається от-от задзвонять. Там на вишнях червоніли китяги солодких, соковитих ягід, як коралі на маминій шиї, як ішла в неділю до церкви. Там у кущах малих висіло сплетене гніздочко якоїсь пташини, а в ньому невеличкі, сорокаті яєчка, а потім пятеро голеньких пташенят, що так смішно розявляли ротики. Часом залітала до саду велика, пасмугаста зозуля і десь між гіллям розложистої груші кувала-кувала, літа ворожила. А деколи чути було дивний, голосний, стукіт. То сорокатий дятель довбав своїм дзюбом-долотом діри у гіллях старої напів зісохлої яблуні. І скільки там тих див не було!...

А деколи швидконогий кінь ніс їздця за село, на громадське пасовисько, де росли такі великі будяки, що закривали малого вершника. З'являлося їх там багато, отих засмалених облич, верхи і пішки. Гей, які там забави не йшли! Сліпа бабка, небо і пекло, фарби, трояк, король, хованка і багато-багато інших. Гралися як метелики на сонці.

Аж утікало стернями літо, відлітала на срібних нитках павутиння осінь, разом з птахами, у вирій і на сади, на пасовиска і поля лягала білим, холодним покровом зима. Коник спочивав тепер у куточку і тільки десь-колись побігав по хаті, так, щоби не застоявся. Зате зима приносила інші радощі. Саночки, що стрілою злітали з горбочка в долину, ґренджоли, вистругані з дерева ножиком-жидиком, (то тато купив на відпусті такого гостинця), що так гарно ховзалися по замерзлім зеркалі річки. Аби таки й просто чоботята, що їхали не гірше від ґренджолів. Тільки за те мама била. Тож здираються підошви.

Не обійшлося і без турбот. Недобрий гусак у сусідки так страшно натягав шию і сичав, а нераз таки ловив за хвостик, що висувався зі штанців, і тягнув його з усієї сили, та ще й лопотів крилами. Острий будяк, що серед найкращої забави вбивався глибоко в репаву ніжку. (Треба шкутульгати до дому, щоби мама голкою вишпортала!). Або онтой сусідський, обдертий хлівець. Там щось непевне сиділо, щось страшило. Як переходиш попри нього, то аж мурашки лазять поза плечі. Або довгими, зимовими вечорами, коли в хаті ледви блимає каганець, фуркотять веретена і сплітаються казки про духів, опирів, відьом, чортів і всяке страховиння. Стомлені оченята склеюються, але темні закутки не дають заснути. Ану ж вилізе відти якась мара з зеленими очима, з огняним язиком?!... Бр... Як страшно!...

Так сплiталися ясні хвилини з темними, веселі зі сумними і так минало золоте дитинство.

І прийшли шкільні літа. Замало було вже татової та маминої науки і треба було йти аж до того широкого будинку, що розсівся при дорозі. Там малі хлопці пізнати життеву мудрість. Пошили мами торбини зі зґрібного полотна, вложили туди книжочку, табличку з писальцем, привязним на шнурочку, кусень чорного хліба, тай вирядили хлопців до школи. Тут засіли вони рядочками у лавки тай виводили неслухняними пальцями якісь дивні кривулі по табличці, училися розрізняти на сторінках книжочки якісь значки, що скривали під собою всю мудрість. То знов слухали з широко отвореними очима оповідання про далекі, незнані світи, про безмежні океани, про колірових людей, про дивачних звірів, про чудові квіти. Та ще й слухали вони дивної історії про давні часи на їхній землі, про далекі походи їхніх прадідів, про криваві бої в обороні оттої їхньої, чорної землі. Палкі очи вкривалися імлою і виливали сердечні сльози на рідній рузні, дрібне серце, пробите ножем татарина, вмирало разом з Олесею у непрохідній, лісовій гущі, засмалені обличча перепливали на козацьких чайках Дніпрові пороги, плили по розбурханім Чорнім морю до султана в гості, малі, жилаві руки розбивали кайдани на руках невольників, визволяли їх з тяжкої неволі.

А як сільська школа вичерпала всю свою мудрість, тоді шляхи наші розійшлися. Мене післали до міста, до вищої школи, дальше добувати з книг життеву мудрість, щоби відтак знова засівати її в дитячі душі. Ти остав дома, та вчився мудрости від самого життя. Ти розгортав лоно землі і воно відкривало тобі свої тайни. Ти засівав слабкою ще долонею золоте зерно, а з нього виростала стебелинка, що говорила до тебе своєю мовою. Кожна травичка, кожна пташина, кожна комашина вчила тебе життевої мудрости. І ти лишив її, та поїхав у далекі, чужі землі, шукати кращої долі. А я остав надальше, на рідній землі.

Здавалося наші шляхи розійшлися назавжди. Та ні! На рідні землі прийшли чужі люди, злобні і безсердечні. Вони вговорювали в мене, що ціле моє дотеперішне життя це одна велика помилка, що мої батьки, діди і прадіди обманювали мене, що я обманюю діти, та що я мушу зачати нове життя, таке як учать їхні пророки. І я став на роздоріжжу, де схрещувалися чотири шляхи. Перший багровий шлях крови, цілий вимощений людськими кістьми. Ним я не міг іти. Серце було би трісло з болю, зараз на першому кроці. Другий чорний, шлях смерти. Туди не вільно мені ступити. Це означало би резиґнацію, життеву слабість. Ні! Той шлях не для мене. Подільська земля вляла в мою кров мужицьку, завзяту впертість, яка каже боротися хочби зі самим сатаною! Третий шлях сірий, шлях раба. Ним я не піду! Бунтувалася проти того ціла моя істота, що зрослася в одно з вільною волею ще тоді, коли ми на деревляних конях їздили. Оставав четвертий, зелений шлях, далекий — далекий, гострим камінням наїжений, колючим терном зарослий. Тільки десь у далечині просвічувала ясна зоря. Це шлях волі. І я забрав свої одинокі цінноші — дружину і троє діточок, та без вагання ступив на цей шлях. Ішли ми попід кулі, попід бомби, рубали ліс рештками сил виснаженого тіла, перейшли через різні табори, аж врешті „через море глибокеє" вступили на землю волі.

І знов наші шляхи зійшлися, як колись у дитинстві. Тільки тепер на далекій чужині. Тільки ти на ньому вже добігаєш мети, а я ледви вступаю на нього. В осені моїх літ я став таким же робітником у фабриці, як ти на своїй весні. Продаю рештки сил своїх рук і ними сплачую ціну волі. Направду велика ціна!... Та ні! То ціна дрібна, смішно дрібна! То ж стільки людей платить за волю ціну крови, найвищу ціну, яку тільки може людина заплатити!

Воля це те живе полумя, яке в правіках запалив у мертвій брилці глини, в хвилині творчого захоплення, Великий, Предвічний Дух.

УРЯД ПРЕМІЄРА ШУМАНА ПЕРЕМІГ В СПРАВІ ІНФЛЯЦІЇ.

Париж, 8. березня. — Уряд премієра Шумана одержав сьогодні в парляменті потрібну більшість голосів в справі свого законопроекту проти інфляції. Проти були комуністи і консерватисти. Уряд переміг, не зважаючи на недільний виступ проти нього ген. де Ґоля, а дехто вважає, що цей виступ урядові більше допоміг, ніж пошкодив.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Скріпім наше громадське життя!

Недавно ми помістили в нашому органі про досягнення нашої громади на культурно-освітнім полі. Деякі читачі „Свободи" мабуть дивувались, що в нашій місцевості щось подібного робиться, а про що вони „перший раз" дізналися. Так, мої дорогі приятелі, що було надруковане в „Свободі" дня 11-го лютого, це все правда, лише цей звіт був скупий і повнотою не міг представити читачам цю прикладну роботу.

У нашому місті маємо сім Українських Народних Домів, котрі збудували місцеві українські громадяни. Ці Доми громадять біля себе около три-чотири тисяч українців. Дуже гарно, що маємо стільки Народних Домів, але не зовсім задовільно тому, що в цих домах — за винятком одного — нема рушійних апаратів, котрі повели б працю, відповідну до сьогоднішних потреб.

Щоби чоловік випив склянку пива чи чарку горілки, то для такої праці не тяжко знайти уряд чи дирекцію. Це така програма, що всі знаємо, як її виконувати. Але як притягнути до нашого життя нашу молодь, це вже тяжка проблема. Самим наріканням на свою власну молодь, „що вона не вступає, справи не вирішимо. Ні тим, що будемо говорити, що наша молодіж „лінита", чи „замериканізована", чи будемо „ґадемувати", бо тут треба розсудку і терпеливости.

Тому пора, щоби при всіх Народних Домах існували не на папері освітні комітети, а дійсно функціонуючі й займались Молодечими Гуртками, влаштовували лекції, дискусії тощо.

Запомогові організації, хоч ширять освіту, то все таки в їхній програмі інші справи, без котрих вони не можуть існувати не полагодивши їх. Тому місячні мітінги таких організацій не надаються на такі лекції. Тому найкраще освітно-культурні відчити чи інші цього роду імпрези уряджувати вечорами, в тижні, бо неділі призначені для десяток відділів запомогових організацій.

Нехай буде вільно мені піддати ще одно. Наша „Свобода" містить на своїх сторінках дуже важні — політичного і наукового характеру статті. Повірите мені або ні, одначе не всі читають „Свободу", хоч кожного дня її отримують. Є навіть активніші одиниці, що беруть участь в громадському житті, а не читають у „Свободі" такі речі, які обовязково повинні читати, щоб визнаватись у різних справах. Наприклад, тепер друкувались доклади з Української Панамериканської Конференції. У них поручені такі важні справи, як допомога визвольним змаганням українського народу. Чи не треба й нам ці речі передискутувати, а навіть присвятити кілька вечорів цій проблемі?

Доконче треба тепер усім нашим активним людям читати наші часописи та обговорювати публично порушувані ними громадські й культурні справи.

Це, що ми виконували давніше, зараз потребує негайного доповнення і нових інструментів для дійсного успіху. Українську справу треба боронити фактами. У нашій праці не відкидаймо старого, якщо воно ще практичне, одначе примінюймо водночас нові методи і способи. **В. Косір.**

ПОЕТ-МИСЛИТЕЛЬ

(Докінчення зі стор. 2-гої)

Дозрівають довгі дні, як ярі яблука,
лине листя з лип,
плине воза скрип..
в яслах яру ясний астер ятрить
яструба.
П'яне піяно на піяніні трав
вітер заграв.
Співають дні ве менші, нерівні,
піють по півночі півні
і
осіі, осокори
...рій ос...
І ось
вже осінь
і
о
осінь
інь
нь

Це не безглузда футуристична „забава в поезію", а дійсно глибоко продуманий і тонко акустично відчутий вірш для формального суґерування читачеві відповідного настрою, що щось завмирає в природі, все менше і менше (пор. кінець).

Але в вірші простіші формою; ось нпр. „Лист":

На клаптику паперу
рука напише слово
коротке:
прощай!
Хоч тьмяні очі знову, знову
обіцюють солодкий
одчай.
На клаптику паперу
рука напише тремтячи,
що тісно двом серцям
на світі
широкому.

або ще один: „Барвінкова щирість":

Кохай мене звичайно й просто
так, як кохають всі дівчата.
Коли проходиш білим мостом
зоря в твоє волосся вп'ята.

Так палко вміють цілувати
лиш ті, що перший раз цілують.
В тремтінні слів своїх крилатих
я барвінку щирість чую.

Подвійний літературний лавреат Західньої України Антонич не творить собою якогось з'ясованого напрямку в літературі, не можна його вбгати в якусь елітку з існуючих літературно-мистецьких „-ізмів". Одне залишиться в історії української модерної поезії певне: він оригінальний і сміливий поет 30-тих років, що збагатив українську літературу дійсно високоякісними збірками лірики.

Крім лірики Антонич пробував свого пера в ділянці повісти, драми; та й літературна критики (а зокрема її теоретичні засновки, пор. „Карби") не була йому чужа.

• • •

Антонич помер на 28 році життя в розквіті сил і в розквіті творчости. Хоч його поетична спадщина невелика, то проте, вона сильна й нова.

В історії української поезії Антонич залишиться на завжди талановитим сполучником модерної української поезії з надбаннями попередніх поколінь та оригінальним поетом-мислителем.

Скитальщина, 1947.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ. І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Жалібна Академія в незабутню память Ольги Басараб.

По кількох літах перестанку в часі війни жіночі організації Дітройту і околиці знова покрили споминами могилу Ольги Басараб, яка двадцять чотири роки тому впала в нерівному бою за нашу святу справу.

І ось за ініціятивою Золотого Хреста, від. 14, Товариства ім. Лесі Українки, від. 37 і дівочого від. 58 СУА влаштовано Жалібну Академію в память Ольги Басараб, яка відбулась 8. лютня б. р. в Українськім Народнім Домі при Мартин вул. В часі війни українські жіночі організації усі свої зусилля звернули для праці для Американського Червоного Хреста, продажі державних бондів і інших подібних справ, які помагали успішному закінченні війни. Тепер настав час, коли жіноцтво має свобідну годину звернутись до суто українських справ. А свято О. Басараб, усі спомини про неї тісно звязані з українським питанням і з усіма поляглими в бою українськими героями. Ці спомини стають наче джерело, з якого черпаємо обновлення патріотичного духа. Тому саме такі свята є конечно потрібні.

Концертова програма була коротка і добірна. П-ні Катерина Ігнатюк, голова Золотого Хреста, поважною і короткою промовою відкрила свято і передала провід концертової програми в руки п-ні Анастазії Олесків-Вокер, яка у свою черґу попросила авдіторію до святочної уваги і проголосила виступ дівочого хору А-Капелля під батутою п-ни Стефанії Андрусевич. Хор відспівав пять пісень, з яких найкраще віддано „Аве Марія", Шуберта; „Ой, впав стрілець", М. Гайворонського і дівоче тріо „Ґрін Катідрал", Карла Гана, яке вийшло слабо, а піяновий акомпаніямент самої дириґентки сильно його заглушував. Продукція з опери „Студент Принц" була дуже не на місці на такому святі, зате Людкевича „За Тебе Україно", відспівав дівочий хор з правдивою вервою і цим разом хор вийшов побідно.

По цім появилась маленька дівчинка, Іванна Федик, і наче пчілка відбреніла віршик „Сирітка". Дальше слідувало сопранове сольо мододенької співачки Петрусі Золи, яка співала „Цвітку дрібную", Матюка і „Якби була я зазулею", народню пісню. В Петрусі милий ліричний сопран, який варто плекати.

Тепер п-ні Вокер відповідним поясненням заповіла поезію Марійки Підгірянки „Мати Страдниця", яку виголосила п-ні Ю. М. Шустакевич, відома як артистка-декляматорка із інших народніх свят. Теж і тепер декляматорка віддала свою поему з глибоким відчуттям одчаяної матері по втраті своїх діточок — скарбів України.

Нетерпеливо публика ожидала святочного реферату, який творить найважнішу точку такої академії. Комітет свята мав щасливу руку у виборі бесідниці, запрошуючи до того п-ні Уляну Коваль, яка недавно прибула з европейської недолі, шукаючи долі тут на вільній землі Вашингтона. П-ні Ковалівна дала нам зовсім новий та відмінний реферат від тих, які звичайно обертались біля мук О. Басараб в підземеллях Бриґідок. Тим разом чули ми глибокі думки нової українки, яка сама перейшла вже — помимо своїх молодих літ — велику боротьбу не тільки за своє особисте існування, але теж за право українського „я". Між іншим бесідниця говорила:

„Україна не є більше питанням, Україна не є фантазія, утопія чи видумка. Це дійсність, це, правда! Україна жиє і длятого, що жива, домагається свободи, волі, цілою силою свойого здорового життя! Україна, це ви, я, це ввесь український нарід, який ще не жив повним господарем на своїй землі, а йому належиться це, як усім іншим народам світу! Ось в таку правду вірила Ольга Басараб, вірили інші — Білас, Данилишин івсі ці, що поклали свої буйні голови за цю правду. В цю правду віримими, живучі і хочемо жити вільним та свобідним життям на своїй Україні!"

Це були слова нової українки, які підносять слухача і закріплюють в ньому переконання цієї одвічної правди, яку брутальна диктатура тепер старається закрити.

Бесідниця з природи є дуже живої вдачі, одначе свою промову переала спокійно не бажаючи того, щоб слухачі спалахнули соломяним огнем, а бажала закріпити в них здорові думки. Вдячна публика нагородила шановну промовницю рясними оплесками.

Останньою точкою на програмі був виступ вельми симпатичної співачки, Доні Стефанії Демрей, яка — до речі — здобула велике признання за свій попередній виступ на Святі Злуки Українських Земель.

Тимразом п-ні Демрей співала знову зовсім нові річі, відповідні до хвилі, як „І не знала Україна", слова о. С. Мусійчука, музика Ю. М. Шустакевичевої. У пісні співається про трагічну смерть Ольги Басараб, про її позагробовий голос, який взиває нас до боротьби за Україну. В музиці чутно тремтіння тюремного підземелля, яке було свідком жахливого акту і жаль народу по втраті вірної дочки України: „Не було плачу ні співу, ані дзвони не дзвонили", бо ворожа рука скрила свій брутальний вчинок.

Другою точкою п-ні Демрей був жалібний марш Ярославенка „Замучена тяжко в неволі". Це, оскільки нам відомо, є присвята усім поляглим борцям за Україну. Обі пісні співачка віддала з повною драматичною силою, що оцінила публика гарячими оплесками. Ґодиться згадати, що піяновий супровід обом співачкам дала п-на Оля Шустакевич.

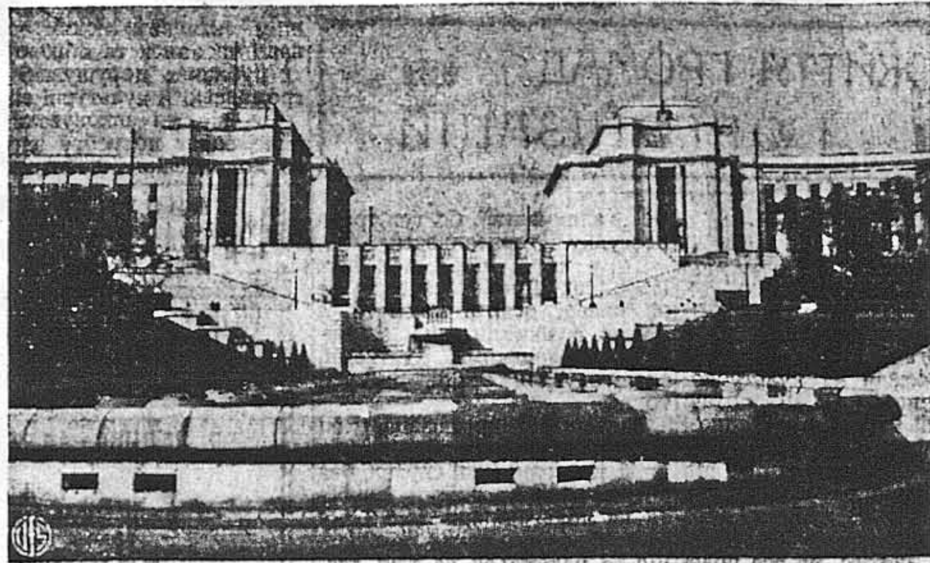
Тепер появилась голова дівочого від. 58. СУА, п-на Оля Кечнер (Каній) і короткою та чистою українською мовою, дякуючи виконавцям святочної програми і публиці за численну участь, закінчила свято.

Слід згадати, що в часі підвечірку, який подано по концерті для загальної публики, п-ні Левкут ще покликала до слова декілька осіб. Промовив п. Іван Панчук, голова Укр. Ам. Доп. Комітету, в справі допомогової акції, а також і в справі піддержки Українського Конгресового Комітету, взиваючи присутні не жаліти грошей на ці обі так вельми конечні установи. До грошевої збірки апелював п. Володимир Дідик, головний радний У. Н. Союзу, а також в цій самій справі говорив голова місцевої філії УКК п. Дамян.

Грошеву збірку в часі підвечірку і увесь прибуток з цілого свята в сумі $171 рішено віддати до Українського Конгресового Комітету. При кінці говорив ще ново прибутий зі скитальщини бувший Січовий Стрілець п. Терлецький, розказуючи про різні пережиювання свої і загально наших людей, розсипаних по таборах на чужині.

По цім відспівано на закінчення національний гимн „Ще не вмерла Україна".

Присутна.

МІСЦЕ НАЙБЛИЖЧОЇ СЕСІЇ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ.—Це Палє де Шайло, збудоване в Парижі в 1937 році з нагоди Світової Вистави. У цій палаті відбудуться наради наступної сесії Обєднаних Держав.

НАРОДНОГО СОЮЗУ. ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку **листа доконче** подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

12,790 Балик Параски з с. Ринів (Камінка Струмилова) від Мацюк Ґеня і Балик Романа.

12,791 Волошин А. з Миколаєва н. Дністром (Жидачів) від Палидович Мирослава с. Стефана.

12,792 Пічка Марії з с. Стриганка (Камянка Струмилова) від Давидович Василя.

12,793 Вінгель-Крицька Лілі від сина Крицький Серґія.

12,794 Титла Володимира від Титла Спірідона.

12,795 Кривий Антоха та тітки Хавранії з с. Просівці (Збараж) від Кривий Василя.

12,796 Сибідло Івана з с. Тирява Сільна (Сянік) від Сибідло Петра.

12,797 Лешко Івана з с. Бушкович, Чубатий Володимира з Тернополя від д-ра Ханас Степана.

12,798 Цура Миколи від Хомяк Івана.

12,799 а) Гарасюк Марії зам. Пісарчук і Гарасюк Катерини зам. Кузьо з с. Піскурович (Ярослав) від Гарасюк Василя.

12,800 б) Лата Миколи з с. Дромишль (Яворів) від Лата Василя.

12,800 в) Воцло Григорія з с. Ляцко (Добромиль) від Марценішин Теодора.

12,800 г) Ґелета Марії з дому Дмитрук з пов. Рогатин від Безрукий Григорія.

12,801 Пошукує брата на скитальщині Кулєби Степана з с. Підяркова (Бібрка) від сестри Зофії Кулеба-Галюта з Ню Йорку.

12,802 До рідних та знайомих з пов. Бучач з с. Устя Зелене (Лушки) від Дворський Михайла.

12,803 Зеньо Івана батька з с. Одрехова (Сянік) від Зеньо Андрія.

12,804 Оліщук Матвія з с. Висоцк (п. Любомельський-Україна) від Сахарчук Віри зам. Коцюбик.

12,805 Шнайдер Михайла с. Катерини з д. Пустяковська урожд. Борислав - Тустановичі (Дрогобич) теж знакомих з Стебника, Дрогобича, Туставович від Король Ателини.

12,806 Горський Семена з с. Калобищі (Буковина) від Горський Георґія с. Якова.

12,807 Центковський Романа від Ковалик Марії.

12,808 Паляниця Йосифа з с. Туря (Старий Самбір) від Паляниця Михайла.

12,809 Арґай Анни з с. Радожиць (Сянік) від Поломацька-ник Григорія.

12,810 Сум Олекси і його сина від Шаблиста Марії.

12,811 Мельник Юрка з с. Новосілці (Долина) від Кондрат Анни з дому Мельник.

12,812 Неїлик Катерина зам. Кухаревська з с. Стряжек (Лісько) пошукує брата Неїлик Григорія.

Голоситись на адресу:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

ПОШИРЮЙТЕ „СВОБОДУ".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФРЕНКФОРД, ПА. — Повідомляємо, що місячні збори Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 268, відбудуться в суботу 13. березня в домі Укр. Горожан на Вейклінґ ул., в годині 7. ввечір. — Уряд.

СЕНТРАЛ ФОЛС, Н. Й. — Повідомляємо членів Тов. ім. І. Франка, від. 93, що квартальні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 1. пополу. Обовязком всіх членів є прийти на означений час, бо будуть важні справи до обговорення і полагодження. — Уряд.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори 204 відділу відбудуться в суботу, 13. березня, в год. 8:15 ввечір, в галі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вул. В інші суботи того місяця відбувається тільки плачення членських вкладок. Всіх членів зобовязується вирівнати залеглі вкладки. — Уряд.

БРИДЖПОРТ, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 59. повідомляє всіх своїх членів і членкиць, що квартальні збори відбудуться в суботу, 13. березня, в У. Н. Домі, 517 Галлет ул., точно 7:30 ввечір. Взиваємо всіхчленів прийти на час, бо будуть важні справи до вирішення. — М. Галькевич, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. Укр. Січ, від. 39, повідомляє членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі. Просимо членів прийти на час, пригадуємо, що обовязком кожного члена є явитися що тримісяці на збори згідно зо статутом. — А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Укр. Нац. Запомогове Тов. Дністер, від. 361, повідомляє своїх членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. березня, в церковній залі св. Юра, 28 Іст 7. вул., в годині 8. ввечір. Збори будуть дуже важні, бо є багато справ до полагодження, між якими буде також порушена справа представлення. Буде також відчит, який дасть для Тов. проф. М. Лисогір, що недавно приїхав з Европи. Реферат буде на тему „1848 рік у житті галицьких українців. Довгуючих членів і членкиць просимо прийти і вирівнати вкладки. — За уряд: В. Павлів, предс.; П. Кучма, фін. секр.; Н. Левкович, кас.; С. Левко, рек. секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Тов. ім. О. Басараб, від. 348, повідомляє своїх членкиць, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. березня, зараз по великій Сл. Божій, в гали церковній, 526 В. Райен Еве. Просимо всіх членкиць прийти на ці збори і заплатити свої вкладки. На цих зборах буде приявний орґанізатор У. Н. Союзу. — За уряд: Варвара Дубас, предс.; Йосифина Стахура, кас.; Марія Періґ, секр.

ПОШУКУВАННЯ

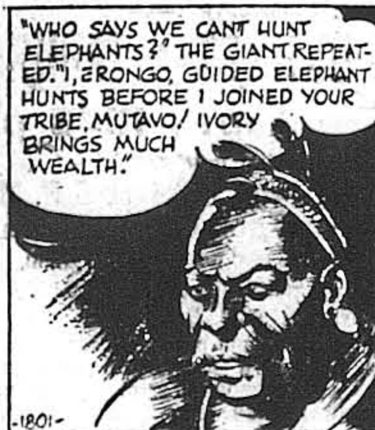
АНАСТАЗІЯ ДАЦКО, сестра, родом з села Кальникова, Галичина, пошукує свого брата **ЮРКА ГНАТІВ,** котрий перебуває в Америці. Писати на адресу:
ANASTAZIA DACKO
Maj. Moldyty
Pocz. Santopy, pow. Reszel,
woj. Olsztyn, Poland.

Анна Пяткович зі с. Терпилівка, пов. Збараж, пошукує свого брата **Дмитра Бутая** з того самого села, який перебуває в З.Д.А. Пошукуваний, або хто знає місце його перебування, хай зголоситься на адресу: **Anna Piatkowycz, Av. Santa Fe — № 402, Buenos Aires, Rep. Argentina.**

ТАРЗАН, ч. 1801. Обида в нетрах.

Тарзан здивувався, коли почув, що велетень-вояовник заговорив по англійськи.
„Хто твердить, що ми не можемо полювати на слонів?"

— запитався велика́н. — „Я, Еронго, ходив на полювання на слонів вже давно і причинився до великого багатства твого племені, Мутаво!"

„Відмов стати провідником для отих зрадників, коли вони прийдуть, а я тебе заведу до цвинтарища слонів, де ти дістанеш повно слонової кости"

— відповів Тарзан.
„Йди назад до диких звірів, куди ти належиш" — закричав вояк і махнув сильно рукою.